

Тиреза

Бюллетен

ОНҶОЕ, КИ
ОДАМОН ВА
ЭҶОДИЁТ
ВОМЕХУРАНД

ҶИЛДИ 2, НАШРИ 2

| Чорабиниҳои асосӣ: |

13 Март, 18:00

Намоиши расмҳои
К. Начмиддинов – «Димоғ»

23-27 Март

Ҳафтаи Франкофония

28 Март, 15:00

Консертҳои гурӯҳи САМО,
дар осорхонаи Гурминҷ

| Дар ин нашр: |

Интервью бо
Ҷасур Халилов 3

Намоиши расмҳои
Карим Начмиддинов -
«Димоғ» 4

Санъат ва бизнес -
арт саноат ҳамчун
роҳи наҷот 5

Франкофония ҳамчун
хориқаи ҳаёти сиёсӣ
фарҳангии муосир 6

Дар бораи китоби
Уэлбек «Платформа» 6

www.bactria.net

Лавҳаи эълонҳо аз Адриенн

Оё шумо дар бораи осорхонаи Гурминҷ шунидаед? Эҳтимол шумо шунидаед... Агар шумо тамоман надонед, пас ман ба шумо дар бораи он нақл мекунам. Соли гузашта дар бюллетени мо, ки моҳи май нашр шуда буд, ман мақолаи дарозро дар бораи ин осорхонаи хурд ва дар байни биноҳои баланди шаҳри Душанбе гумшуда, навишта будам. Барои чӣ ман боз бораи он менависам? Барои он, ки ин осорхона хеле сири калон мебошад ва ман онро дар худ қапида наметавонам... Ман БОЯД бо он эҳсосоте, ки аз дидани ин осорхона гирифтаам, бо мардуми бештар рози дил кунам.

Ҳангоми даромадан ба даруни ҳавлӣ, зуд гармии ин ҷой эҳсос карда мешавад. Он боҳаловат ва меҳмоннавоз мебошад, мисли ҷазираи хурде дар байни ҳамаи вайрониҳое, ки дар гирду атрофи ин осорхона вучуд дорад. Манораи дарози бинои муосири "VEFA Center" аз ҳавли осорхона маълум аст, вале ин ҳама ба оромии ҳавлӣ халал наменидад. Ба ғайр аз осорхона, дар ҳавлӣ боз студияи хурди сабти мусиқӣ, майдончаи сурудхонии боляш кушода ва дар охири ҳавлӣ хонаи шахсии яке аз писарони Гурминҷ Завқибекӯв мавҷуд ҳаст. Бо дастгирии шодравон, раиси пештараи ҳукумати шаҳр Мақсуд Икромов, осорхона ҷои хушасоз ёфт.

Албатта, ин ҷойро танҳо осорхона номидан бо маънои аънанавии ин калима, на он қадар дуруст мебошад. Гурминҷ асбобҳои мусиқиро мунтазам ҷамъоварӣ мекард, вале аксари асбобҳо ба ӯ ҳамчун

тӯҳфа тақдим карда шуда буданд ва ӯ, қариб ки бо ҳамаи онҳо менавохт. Осорхона хонааш буд ва ӯ дар байни ин ҳама асбобҳо зиндагӣ мекард. Тамошои ин осорхона шуморо ба ҷаҳони санъати ин одам мебарад. Шумо садоқати ӯро ба мусиқӣ эҳсос мекунед.

Гурминҷ Завқибекӯв аз Помир буд ва бо худ мероси бои мусиқии мардуми Бадахшонро овард, аммо осорхона албатта на танҳо барои тамошобинони мардуми Помир мебошад. Коллексиаи ӯ воқеан асбобҳои мусиқии аз ҳамаи минтақаҳои Тоҷикистонро ва инчунин, аз дигар давлатҳои дунёро низ дарбар мегирад.

Якуминҷ бор, ки ман дар ин осорхона ворид шудам, ман дар вақти машқи яке аз гурӯҳҳои помирӣ - САМО, воқеъ гардидам, ки онҳо осорхонаро ҳамчун ҷои муқимии худ барои машқи мусиқӣ истифода мебарданд. Дар вақти машқи онҳо ба осорхона омадан, дар ҳақиқат, хеле аҷоиб аст, зеро ба асбобҳои мусиқӣ нигоҳ карда ҳамҷоя мусиқии онҳоро шунида мешавад. Ман фақат ба чанд дақиқае дар онҷо нишаста ба оҳанги мусиқии онҳо лаззат бурдам. Навохтани панҷто даф (нақораҳои дастӣ) бошад, маро ба ҳолати сабуки изтирор бурд. Вақте ки ман дар он ҷо дар болои курси менишастам, ногаҳон дар пушти навозандагон расмеро дар девор дидам, ки он худи ҳамон саҳнаи дар рӯ ба рӯи ман бударо тасвир мекард. Расми панҷ марди бо панҷ даф навохтаистода буд. Дар ин зухурот як ҳисси асрорангез буд... Ман ҳеҷ гоҳ ин лаҳзаро фаромӯш намекунам ва аз самими қалб ба шумо ҳам чунин эҳсосиётро

мушоҳида карданро орзу мандам. Фарқ надорад, ки шумо тамоми умр дар Душанбе зиндагӣ кардед ё танҳо муддате дар инҷо ҳастед – осорхона ба шумо эҳсосоти нав мекушояд.

Осорхона дар охири моҳи март бо концерти САМО дарҳои худро барои мардум боз мекунад. Ин ба шумо имконият медиҳад, ки ба осорхона мафтун шавед, чуноне, ки ман шуда будам.

Адриен Руска

Концерти САМО 28-уми март соати 17.00 дар осорхонаи Гурминҷ баргузор мегардад.

ОНҶОЕ, КИ ОДАМОН ВА ЭҶОДИЁТ ВОМЕХӮ РАНД

WWW.BACTRIA.NET

Ҳайати муҳаррирон: Георгий Мамедов, Адриенн Руска, Анна Басанова (сармуҳаррир)
Тарҷума: Фарух Кузиев, Толиб Баҳромӣ, Адриенн Руска
Суратҳо: Ҷамшед Холиқов, Антон Рухлов.
Дизайни муқова: Антон Рухлов.

Шарикон: АСТЕД, Сафорати Фаронса, Сафорати ШМА, Раёсати Швейтсария доир ба тараққиёт ва ҳамкорӣ

“ҲЕЧ ВАҚТ МАҚСАДИ БО МУСИҚӢ ПУЛ КОР КАРДАН НАДОРАМ”

20-уми феврал дар маркази фарҳангии «Бохтар» намоиши нашрияҳо ва веб сайт баргузор карда шуда буд ва дар доираи ин маърака концерт гузаронида шуда буд, ки дар он навозанда ва оҳангсози боистеъдод Ҷасур Халилов баромад кард. Дар инҷо мо интeрвюро, ки як рӯз пеш аз концерт гирифта будем бо намуди мухтасар чоп мекунем.

- Ӯро чандин бор ба хориҷа ба кор даъват карда буданд. Аммо ӯ бошад ҳеҷ бор даъватҳоро қабул накард. Асарҳои мусиқии ӯро беҳтарин мусиқинавозони Аврупо ва Осие мебозанд, ва айни замон дар ватан ӯро ҳамчун оҳангсоз бисёриҳо намендонанд. Ӯ худро дар шоу-бизнеси русӣ санҷид, вале боз баргашт. Ӯ ҳам дар гурӯҳи «Авесто» кор мекунад, асарҳои худашро менависад, дар Консерваторияи миллӣ дарс медиҳад.

- Ҷасур, лутфан бигӯед, бо кадом равияи мусиқӣ шумо худро муаррифӣ мекунед? Чунки, агар ба равияи “Авесто” назар кунем, шумо аниқтараш иҷро кунандаи ҷаз-мусиқӣ мебошед?

Ман мусиқиро ба қисмҳо ҷудо намекунам. Чунин мафҳуме ҳаст “Мусиқии ҷаҳонӣ”. Ман бо ҳамон равия меравам ва худро нигоҳ медорам. Ҷама чизро менавозам. Мо мусиқии классикӣ ва ҷазро дар асоси оҳангҳои миллӣ ҳамбаста мекунем.

- Шумо якбора чанд корро мебаред. Бигузор, ки ҷамаи онҳо аз як соҳа бошанд. Аммо ба ҳар ҳол, мумкин ки баъзан бо ягон чиз баҳри чизе гузашт кардан лозим?

Умуман гӯем, ман танбал ҳастам. Вале, танбали муштоқ... Ва агар ягон кореро оғоз кунам, ҷамавақт то охир давом медиҳам, зеро ки пурра дар ғарқи кор мешавам.

- Ҷазро ҳамчун мусиқии аз ҷама озод ва аз ҷама бардавом мегӯянд. Шумо бо ин розӣ ҳастед? Боз чӣ таъвир шумо онро таъсиф карда метавонед?

- Ҷаз – аҷоиб ва бемисл мебошад. Вай тавонист мусиқии классикиву этниқиро ҳамҷоя кунад. Ва дар Айни ҳол вай ба худ хос ва нотақрор менамояд. Ман гуфта метавонам, ки ҷаз – сарчашмаи бисёри равияҳои мусиқии ҳозира мебошад, мисол, мисли рок.

- Ба андешаи шумо хусусиятҳои асосии ҷазии муосир чӣ гуна аст?

- Ҳозир равияҳои охири солҳои 70-ум ривоч ёфта истодаанд: фри-ҷаз, фюжен. Ба замми ин, намудҳои ҳамҷояшавии ҷазии фарҳангҳои гуногун Ҳиндӣ, Африқоӣ бо аврупоӣ бисёр аҷоиб аст...

- Фарқи байни ҷазии аврупоӣ ва аз он «мо» дар чист?

- Мепиндорам, ки дар инҷо ҷаз нест. Суханам каме худписандона ҳам бошад, аммо танҳо «Авесто» ҷазии аспиро «менавозад» ва дигар ҳеҷ кас.

- Оё шумо бо чунин сухан розӣ ҳастед, ки дар ҷазии муосир даврҳои зам кардани асбобҳои электронӣ омадааст? Ва барои чӣ, умуман, нақорачиҳо аз ҷаз-гурӯҳҳо мераванд.

- Ҷамаи ин навигариҳо ҷолиб мебошанд ва ҷамаи онҳо шунавандаи худро пайдо мекунанд, зеро ки онҳо таркиби мустақами ҷазӣ доранд.

- Мусиқӣ чист? Ҷамчун мусиқинавози кордон, ҳамчун оҳангсоз ба мо фаҳмонед. Дар асл – ин танҳо маҷмӯи садоҳо мебошад... Аммо, вай қиссаҳо нақл мекунанд, симоҳо, эҳсосотҳоро мерасонанд...

- О... ҳоло ман худро оҳангсоз номида наметавонам! Мусиқӣ ин рӯҳияти баландсанъатии одам мебошад! Рӯҳи ман. Бале, эҳтимол ҳамин тавр...

- Шумо гуфтет, ки ҳоло ба сатҳи оҳангсоз нарасидаед. Барои чӣ? Охир шумо асарҳои мусиқии худро менависед-ку... Онҳоро дар тамоми ҷаҳон навозанд...

- Барои он ки худро бо чунин унвон номидан, бояд ки ҳади ақал мисли Бах, Бетховен шудан лозим. Чӣ қадаре, ки онҳо карданд, ҳамон қадар кардан лозим. Гап дар сари комёбгардидани «сифату микдор» аст.

- Воқеан, дар мусиқӣ кӣ ба шумо намунаи ибрат аст? Ба кӣ шумо баробар шуданиед?

- Ба худ бут насоз гуфтаанд! Лекин умуман, идеали ман Лист, Шопен, Майл Девиз мебошанд.

- Дар бораи концерти омада шуда истодаи худ нақл кунед.

- 20 феврал дар МФ «Бохтар» ман композитсияҳои худро менавозам. Ин концерти камеравии «Классика ва Ҷаз» мешавад. Пеш аз ҷама, кон-

сертҳои мусиқии фортепианоӣ - песаҳо, нокторнҳо, ҳамҷоя бо кларнет ман оҳанги «Қиссаи ишқ»-ро менавозам... умуман ва ҷамагӣ - 30 дақиқа мусиқии ман садо медиҳад.

Ва ин хеле изтиробовар! Барои он ки асарҳои ман ба дили шунаванда метавонанд маъқул нашаванд.

- Бигзор ки чунин ҳеҷ гоҳ рух надиҳад. Лекин агар фарз кунем, ки чунин шуд ва дар якум дақиқаҳо шумо дарк мекунед, ки «толор намефаҳмад» ва бо онҳо алоқа сохта нашуда истодааст, онгоҳ чӣ кор мекунед?

- Ман барномаро иваз намекунам. Ҷар чизе ки дар нақша буд, навохтан мегирам. Ман бо аудитория бо душворӣ алоқа барпо мекунам. Бешубҳа, эҷодкор бояд фаҳмонад, ки чиро мехоҳад навозад.

Баъзан ман ба худ баста мешавам, баъзан вақт фаҳмонида медиҳам. Ин аз он вобаста дорад, ки то чӣ дараҷа ман ҳис мекунам, ки маро дар ҳақиқат фаҳмидан мехоҳанд.

- Оё шумо, дар толор кӣ нишастааст, диққат медиҳед?

- Ман кӯшиш мекунам, ки ба толор нигоҳ накунам. Аммо дар онҷо ҳешону наздиконро дидан, муҳим аст.

- Баҳои кӣ ба шумо муҳимтар?

- Сараввал, ман фикри падару модар ва бачаҳоро аз гурӯҳ қадр мекунам.

- Оё онҳо танқидгарони аз ҷама ҷиддӣ ҳастанд?

- Бале ва аз ҷама салоҳиятдор. Модари ман мусиқинавоз ҳастанд ва падарам бошанд – оҳангсоз.

- Дар бобати боҳодиҳии танқидгарон чӣ?

- Бешубҳа танқид кардан зарур аст. Ин андеша карданро маҷбур месозад. Дар ман танқид муқовиматро ба вучуд меорад, ки аз он баъзан вақт фикрҳои нав ба вучуд меояд.

Ва баъдан, ман бояд донам кӣ маро танқид мекунанд. Барои ҳамин, ман дар бораи ӯ маълумтоқотанро оғоз мекунам, асарҳо ва комёбиҳои ӯро меомӯзам. Ва ин бошад, медонед, ҷама чизро ривоч медиҳад!

Оғози матн дар саҳифаи 3.

- Дар инҷо бошад чӣ гуна танқид вуҷуд дорад?
- Ҳар гуна... зарур аст, ки ба он дуруст муносибат кунем, чун ки бар зиди ҳама якбора ғазаб наояд.
- Ҳозир тамошобинон ҳар чӣ бештар ба ҷиҳати намоишӣ диққат медиҳанд ва ба санъат бошад, ки он ба андешаронӣ мебарад, кам аҳамият медиҳанд. Вақте ки шумо композитсияҳои худро эҷод мекунед, ба кӣ онҳоро равона мекунед?
- Ман ҳеҷ гоҳ аз барои манфиатҳои омма, бар зарари санъат кор намекунам. Ва дар бобати ба шунаванда расонидани ғояҳои худ бошад, онҳоро ман бояд фаҳмотар ва ҷолибтар кунам. Аммо, беақлӣ кардан бо беақлон не.
- Шумо дар қарибӣ аз Москва баргаштед. Оё шумо дар онҷо кор кардан хостед?
- Бале, ман бо Лена Неклюдова, Н. Басков аллакай кор кардам...
- Пас барои чӣ баргаштед?

Барои дар онҷо зиндагӣ ва кор кардан, шахсияти худро гум накардан – ё он ки пули бисёр лозим, ё он ки дар онҷо таввалуд шудан лозим. Дар онҷо бозор дигар аст ва аз аввал кор кардан лозим аст. Дар онҷо ҳамачизро аз нав бояд оғоз кард.

Ва боз медонед чӣ, ман ватандӯст. Давлати худро дӯст медорам ва мехоҳам, ки барои он кор кунам. Дар инҷо имкониятҳои бисёр вуҷуд ҳаст.

Интервьюро Таҳмина Ғоибназарова гузаронид.

Сарчашма: http://www.khovar.tj/index.php?option=com_content&task=view&id=6967&Itemid

Намоиши расмҳои Карим Наҷмидинов — “Димоғ”

Бохтар_Арт Вижн

Интиҳоб байни он ки чӣ фуруҳта мешавад ва чӣ «аз самими дил» ва «барои табъи дил» аст, барои ҳамаи рассомон воқеӣ мебошад. Ба ҳамаи он гапҳо нигоҳ накарда, ки «санъат – ин касб нест, ин рағбат мебошад» ё он ки, «рассоми хуб бояд гадо бошад», ба воситаи санъат пул кор кардан, ягон ҷои айб надорад. Машғулияти касбӣ бо санъат онро дар назар дорад, ки рассом дар зиндагӣ бо эҷодиёти худ пул кор мекунад.

Гап дар он аст, ки ин намуди эҷодиёт чиро муаррифӣ мекунад ва оё ба санъат ягон муносибате дорад ё не. Албатта ба ин ҷавоби қатъӣ вуҷуд надорад, зеро ки «табъу завқи ҳар кас, ҳар хел» мебошад ва дар муҳити иқтисоди бозорӣ сухани охирин аз они харидор мебошад. Талаботи харидорӣ ба санъат дар вазъи кунунии мо бо гуногунии худ ва бо талаботи баланд ҷило намеебад. Ҳамон якчандто долонҳо ва устохонаҳои рассомиро дар шаҳр тамошо кунем агар, аён мешавад, ки «манзараҳо ва композитсияҳои табиати кӯҳӣ, ки тобиши миллиро ифода мекунанд, - беҳтар ба фуруҳ мераванд,». Оё ин корҳои эҷодкарда асари санъатӣ ҳастанд ё не, бигзор кӣ онро эҷодгарон ва ё харидорон ҷавоб диҳанд, зеро ки «табъи ҳар кас, ҳар хел аст» гуфтаанд...

Карим Наҷмидинов ҳам манзараҳои табиатро мекашад ва онҳоро бо чорчӯбаҳои бо дабдабаи хитой оро медиҳад, вале дар намоиши шахсии ӯ - «Настроение»- «Димоғ» онҳо намешаванд. На барои он ки манзаранависӣ ва умуман реализм равияест, ки пурра худро қонеъ кард ва дигар воқеӣ нест, дар ин бора мо аллакай гуфтем, ки «табъи ҳар кас ҳар хел аст». Дар ин намоиш, корҳои эҷод шуда на аз рӯи супориши касе, балки аз рӯи табъ ва барои табъи дил навишта шудаанд.

Расмҳои мавҳуми муҷаррад (абстрактӣ) доштаи Карим Наҷмидинов бо ниҳонӣ, самимият ва гӯё бо бечуръатии айёми наврасӣ пур карда шудаанд. Ҳамаи асарҳо ҳолатҳои табъи кушода ва ҷустуҷӯиро инъикос мекунанд ва аз ҳама муҳимаш он ки мавқеъӣ худӣ муаллифро нишон медиҳанд. Хеле бисёр баҳс кардан мумкин, ки чӣ воқеияти рассомро муайян мекунад – восита, нуқтаи назар ё ягон чизи дигар. Аммо, чизи аз ҳама муҳиме, ки рассоми ҳақиқиро муайн мекунад – ин доштани мавқеъӣ худ. Карим Наҷмидинов мавқеъӣ худро дорад ва ин аз ҳама муҳим мебошад.

Георгий Мамедов

Диптих «Любовь»

Статус-кво на он қадар маъқул аст, аз як ҷиҳат БИЗНЕС, ки барои он эҷодкорӣ лозим ва аз ҷиҳати дигар ЭҶОДИЁТ, ки метавонад ҳам худашро ва ҳам дигаронро ҳӯронад.

Саноатҳои эҷодӣ дар иқтисодиёти давлатҳои Аврупо яке аз соҳаи аз ҳама мунтазам рушд ёбанда ба ҳисоб меравад, ки намудҳои гуногуни соҳибкорию дар бар мегирад, аз санъати визуалӣ ва театрӣ, меъморӣ, дизайн, таблиғот, мӯд оғоз карда, то таъмини барномавӣ ва воситаҳои ахбори омма (ВАО).

Саноатҳои эҷодӣ дар ҷараёни аз нав барпошавии бисёри шаҳрҳои дунё нақши калонро мебозанд ва мояи дурнамоҳои нави иқтисодӣ доир ба рушди минтақавӣ Берлин, Милан, Манчестер, Хелсинки, Франкфурт, Лион, Барселона ва Роттердам мебошанд. Дар давлатҳои мутараққикардаи ҳам ғарб ва ҳам шарқ, арт саноатҳо на танҳо имконияти сатҳи зиндагии арзандаро таъмин мекунанд, балки яке аз соҳаҳои пешрафтаи эқтисоди ин ё он давлат шуда метавонанд.

Дар натиҷаи ҳаяҷони дар ШМА ва Аврупо ба вучуд омада, шаҳрҳои як замон пешрафтаи саноатӣ ва кор кард, ба пастравии иқтисодӣ рӯ афганданд, дар онҷойҳо сатҳи бекорӣ афзуд ва дар натиҷаи ин сатҳи ҷинояткорӣ баланд гардид. **Барои ҳали ин масъалаҳо қарори начандон оддӣ қабул шуда буд – яъне кушодани мактабҳои махсуси санъати тасвирӣ, мусиқӣ, дизайн дар ин ноҳияҳо.** Баъд аз даҳсолаҳо ин ноҳияҳо ба марказҳои арт саноати ғарбӣ, бо таҷрибаи беназири худ, табдил ёфтанд. Мисол, дар Хелсинки дар охириҳои солҳои 90-ум, ҳокимияти шаҳр тамоюли рушди мунтазами соҳаи навро қайд карда, қарор гирифтанд, ки лоиҳаҳои аз тарафи рассомон, мусиқинавозон ва соҳибкорон пешкаш мешударо ҳама ҷониба дастгирӣ менамоянд. Яке аз чунин лоиҳаҳо ин **табдилдиҳии корхонаҳои хобида ва фоида наоваранда ба марказҳои санъати муосир мебошад**, мисли: долонҳо, ҷойҳои концертӣ - фабрикаи кабелбарорӣ, анбори роҳиоҳан Макасинит, Теннис-палас.

Ҳозир бошад, саноатҳои эҷодӣ яке аз соҳаҳои хеле мунтазам инкишофёбандаи иқтисоди давлатҳои аврупо мебошад. Дар бораи ин дар асоси нишондодҳои зерин гуфтан мумкин:

Танҳо дар соли 2003 **гардиши (фурӯши) маҳсулот дар соҳаи фарҳангӣ ва эҷодӣ ба 654 млрд. долл.** расид, саҳми соҳа дар МҶД ИА 2,6% шуд, нумӯи умумии арзиши иловагии соҳа ба 19,7% расид. Дар соли 2004 дар соҳа тақрибан 5,8 млн. одам кор мекард, ки 3,3% -ро нисбат ба шумораи умумии аҳолии фаёли Аврупо ташкил мекунанд.

Дар Тоҷикистон, дар ин соҳа чӣ гап шуда истодааст? Таҷрибаи бои фарҳангиву таърихӣ дошта, мусиқии аз ҷиҳати зебӣ ва мазмун аҷоиб дошта, шахсони пешрав ва баланд ҳунари эҷодкор дошта, саноатҳои эҷодии мо бо истеҳсоли маҳсулоти тўъфавӣ (сувенирӣ) муаррифӣ шудаанд.

Якчанд сабабҳои рӯй додани чунин вазъият ҳаст: ин ҳам фурӯши видео ва аудио дискҳои қалбакӣ, ки ба фаёлияти навозандаҳову сарояндаҳои мо мо-

неъа месозад ва имконият намедиҳад, ки бо эҷодиёти худ пул кор кунанд; ин ҳам сиёсат дар соҳаи фарҳанг; ин ҳам набудани банди асосӣ дар арт саноат – мисли арт менеҷерҳо.

Имрӯз ҳам навозандгон ва ҳам рассомон, худашон ҳамчун арт менеҷер кор мекунанд ва дар бораи нархи баромадашон дар тўйҳо худашон ҳарф мезананд, ба расмхояшон худашон нарх мемонанд ва ғайра. Аммо ин нодуруст аст. Арт менеҷер ин касби алоҳидаест, ки онро омӯхтан лозим ва ин корест, ки вақт ва заҳмати бисёрро талаб мекунанд. Вазифаи чунин одамон дар кофтан имкониятҳо барои баромад кардани навозандаҳо дар концертҳои ҳақиқӣ ва фестивалҳо мебошад, на он ки дар маърақаҳои ҷашнии оилавӣ. Арт менеҷерҳо рассомонро дар ҳар гуна намоишгоҳҳо ва долонҳо бояд муаррифӣ кунанд, ки дар онҳо асарҳои онҳо аз тарафи танқидчиён баҳо дода мешаванд ва арзиши ҳақиқӣ меёбанд.

Арт саноат худ ба худ пайдо намешавад, онро арт менеҷерҳо бо дастгирӣ ва ташаббуси давлат месозанд. Корхонаҳои саноати эҷодӣ бештар фирмаҳои хурд мебошанд ё ҳатто шахсони алоҳидаи хеле моҳир ва ҷаққон ҳастанд, вале маҳз дар ҳамаи нуқси асосӣ вучуд дорад – ба онҳо малакаи воқеӣ барои пеш бурдани бизнес намерасад (маркетинги маҳсулот, санҷида истодани фаёлияти молиявӣ ва хароҷотҳо, надонистани тартиби андозсупорӣ, бурдани ҳисоботи пули нақд, умуман кори ҳисоботӣ), дониш ва фаҳмиши ҷиҳатҳои ҳуқуқии фаёлияти чунин бизнес (қонунгузорӣ дар соҳаи ҳуқуқи моликияти интеллектуалӣ, гирифтани иҷозатномаҳо ва патентҳо) ва ғайра чизҳо. Барои бо муваффақият рушд ёфтани саноатҳои эҷодӣ дар Тоҷикистон, кӯшишҳои ҳамҷояи ҳокимият, ташкилотҳои байналхалқӣ, муассисаҳои фарҳангӣ, соҳаи соҳибкорӣ лозим ҳаст. Корхоро дар ҳар гуна самтҳо бурдан лозим: ба корхонаҳои саноати эҷодӣ имтиёзҳо ва озодиҳо додан; тартиби нави омӯзиш дар донишгоҳҳо ворид сохтан; барномаҳои нави дарсӣ барои арт менеҷерон дар хориҷа эҳё кардан; маслиҳатдиҳӣ доир ба масъалаҳои ҳуқуқиву молиявӣ фароҳам овардан лозим аст.

Дар ҳолати амалӣ кардани ҳамаи чизҳои дар боло зикр шуда, дар бораи саноатҳои эҷодӣ ҳамчун имконияти раҳиёбӣ аз вазъи рӯй додаи иқтисодӣ гуфтан мумкин мешавад ё ақалан, ҳамчун саҳми арзанда, барои рушди иқтисоди азияткашидаи мо гуфтан мумкин.

Фарух Кузиев – ёвари барномаҳо

17 март дар Маркази Фарҳангии «Бохтар» дар соати 10:00, вохӯрии координатсионӣ доир ба фарҳанг дар мавзӯи «Санъат ва бизнес – арт саноатҳо ҳамчун роҳи наҷот».

муосир

20-уми март дар ҷаҳон Рӯзи Байналхалқии Франкофония ҷашн гирифта мешавад. Ин иди ҳамаи онҳое, ки фаронсазабон, забони фаронсавиро меомӯзанд ва онҳое, ки бо тамаддуни мамлакатҳои, ки онҳо бо забони фаронсавӣ ҳарф мезананд, мебошад. Воқеан, ид чанд рӯз давом медиҳад, ва дар тӯли ин ҷашн конференсияҳои илмӣ, семинарҳои филологӣ, намоишҳо, муҳофизатҳо, концертҳо гузаронида мешавад, филмҳои гуногун нишон дода мешавад.

Дар Тоҷикистон Рӯзи Франкофония баъд аз пайдо шудани сафорати Фаронса ва МФ «Бохтар» дар Душанбе, васеъ ҷашн мегирифтагӣ шуд. Ин ид дар ҷумҳурии мо аллакай ба анъана даромадааст.

Истилоҳи «франкофония»-ро мутахассиси фаронсавӣ доир ба ҷуғрофия Реклю дар соли 1880 барои номидани заминҳое, ки дар он аҳолии фаронсазабон зиндагонӣ мекунанд ва инчунин, барои номидани кулли аҳолии фаронсазабон, истифода бурдааст.

Дар солҳои 60-уми асри XX франкофония – ин равияест, ки ба омӯзиши забони фаронсавӣ равона шудааст. Ташаббускорони ин равия – роҳбарони Нигер, Сенегал, Комбоджи, Тунис, ки дар паҳншавии забони фаронсавӣ роҳи мутаҳидшавии ахлоқӣ, инкишофи фарҳанг ва маорифро, ба технологияҳои нав дастрасшавиро пай бурданд, мебошанд.

Маҳз 20 марти соли 1970, дар пойтахти Нигер Ниамея, Ташкилоти Умумиҷаҳонии Франкофония бунёд гардид, ки 63 давлатро бо 10/1 ҳисаи башарият ҷаъм овард. Дар байни иштирокчиёни ин ташкилот, инчунин собиқ ҷумҳуриҳои Иттиҳоди Шӯравӣ Арманистон, Молдавия низ ҳастанд. Аъзоёни ташкилот - Фаронса, Канада, Белгия, Швейтсария, Люксембург мебошанд. Дар бораи нуфузи франкофония ба ташкилот даромадани чунин давлатҳое, чун Булғория, Юнон, Миср, Македония ки бо забони фаронсавӣ ҳарф наметананд, шаҳодат медиҳад. Мақсади асосии ташкилот: паҳннамудани забони фаронсавӣ ва ҳифзи гуногунии фарҳангҳо мебошад. Ба ғайр аз ин Франкофония бо паҳннамудани фарҳанги давлатҳо ва халқҳои фаронсазабон, машғул аст. Забони фаронсавӣ на танҳо чун вектори махсуси фарҳангӣ дида мешавад, балки чун категорияҳои сиёсӣю иқтисодӣ, мисли «пешравӣ» ва «навқунӣ» фаҳмида ме-

шавад. Маҳз бо чунин андеша дар бораи нақши забони фаронсавӣ, иштироки Франкофония дар тадбирҳои аз ҳисоб барори қарзҳои давлатҳои ниҳоят камбағал, ёри иқтисодӣ, муҳофизати муҳити зист буд. Бар замми ин, дар ҳалли масъалаҳои иқтисодии давлатҳои Африқо ва Осиё, аз тарафи аъзоёни ғарбии ин ташкилот, бо мавзӯҳои демократиякунӣ ва ҳифзи ҳуқуқҳои одам вобаста мекунанд. Ҳамкориҳои давлатҳои аъзои Франкофония дар мавзӯҳои бо масъалаҳои бехатарии минтақавӣ вобасташуда шиддат меёбад (Лубнон, Дарфур дар Судан, Кот Д'Ивуар, Чад). Бештари давлатҳои аъзои Франкофония, мавқеи Фаронсаро доир ба Эроқ дар замони ҳукумронии ҷаноби Ширак тарафдорӣ мекарданд.

Ҳамин тавр, барои ҷимояи сиёсат, фарҳанг ва иқтисодиёти давлатҳои аъзо аз фишори америкоӣ, ки ҳамчун рамзи глобализатсия шудааст, саъю кӯшиши аниқ мушоҳида карда мешавад.

Сарвари ин кор, бе ягон шубҳа Фаронса мебошад, ки бо воситаи иштирок дар сохторҳои ташкилотӣ ва иттилоотии Франкофония, чун Конфоронси вазирони маорифи миллии давлатҳои франкофонӣ, Ассотсиатсияҳои донишгоҳӣ, ки пурра ё қисман забони фаронсавиро истифода мекунанд, Ассамблеяи парламентҳои Франкофонӣ, Агентии Франкофонӣ, Форуми соҳибкорӣ ва ғайра, вазъи сиёсии худро боз ҳам пурзӯртар карда истодааст.

Таъсири Франкофония дар Тоҷикистон баъди барпо кардани ҳамкорӣ байни давлати мо ва Фаронса дар соҳаи бехатарӣ доир ба Афғонистон оғоз шуд. МФ «Бохтар» ҳамкориро бо Франкофония танҳо дар соҳаҳои фарҳанг ва омӯзиш барпо кардааст (дарсҳои забонӣ, лексияҳо дар мавзӯҳои адабиёт ва санъати давлатҳои аъзои Франкофония, Фестивалҳои синамо ва конфоронсҳо, ёри барои дарсдодани забони фаронсавӣ дар мактабҳо ва донишгоҳҳо). Коргарони Маркази умеддоранд, ки: фаъолияти он барои шиносоии аҳоли бо комёбиҳои фарҳангии ҷаҳонӣ мусоидат мекунад, имкониятҳои эҷодии нависандагон ва рассомонро баландтар мекунад, имкониятҳои навро барои муштариёни МФ «Бохтар» фароҳам меоварад.

Дмитрий Егармин

Дар бораи китоби Уэлбек «Платформа»

Бохтар_Рафҳои китоб

Китоби беҳаё! - гуфт дугонаи ман, дар хусуси китоби интиҳоб кардаи ман. Аммо, муаллиф хеле ҳам машҳур мебошад, наҳод, ки ӯ дар асоси интиҳоби мавзӯи «шаҳват» дар сужети китоб, машҳуриро пайдо кардааст.

Саёҳати шаҳват – шиносӣ бо Валерӣ - саёҳати шаҳват – марг, ана ин ҳаст формулаи роман.

Бале, дар назари аввал сюжет чунин кушода мешавад: қаҳрамони қисса ҳаёт ба сар мебарад, кор мекунад, бо шаҳват машғул мешавад. Ва Уэлбек хеле бисёр ба шаҳват аҳамият медиҳад. Эҳтимол, беҳуда не ӯро барои тарғиботи саёҳати шаҳват сарзаниш мекунанд. Аммо, дар ин ҷизе ҳаст: тарғиботи саёҳати шаҳват – ин пардаи берунӣ мебошад, ки паси он ҷизе муҳим, яъне таназули дунёи маънавии одам, рӯй гирифтани ҷомеаи истеъмолкунанда мебошад. Услуби бурднокро яъне мавзӯи шаҳватро бисёртар дар китоб истифода бурда ва ҳамин тавр хонандаро ҷалб карда, ӯро маҷбур сохтан, ки дар бораи дунёи муосир андеша кунад. Саволеро ба миён мондан, ки арзишҳои мо ба кучо меоранд?

Саёҳати шаҳват – ҳамчун заминаи нави ҷомеаи оянда, аммо оё чунин мумкин аст? Қаҳрамонони китоб аз ҷомеаи муосири истеъмолкунандагон ва индивидуализм дур шуда ба биҳишти сунӣ мераванд. Ва дар инҷо, ҳамчун инқори чунин ҷомеа, воқеаи даҳшатангезе рӯй медиҳад – Валери аз дасти террористони исломӣ ба ҳалокат мерасад.

Суханоне, ки муаллиф аз ҷониби соҳибкори муваффақи аз давлати арабзабон менависад, касро ба ҳайрат меорад, яъне барои ба ҷаннат рафтани, ки онҳо ҳама неъматҳо моро интизор аст, террорист шудан лозим нест – ҳамаи ин неъматҳо бо нарҳи нисбатан арзон дар инҷо, дар замин ҳаст.

Ҳамчун охири роман суханони персонажи «Платформа»-ро гуфтан мумкин дар бораи худ ва дунё, эҳтимол ин фатво ба ҷомеаи муосир бошад?

«Ман то охири умри худ фарзанди Аврупо мемоман, натиҷаи ҳаяҷон ва шарм; ман ҳеҷ сухани дилбардор гуфта наметавонам. Ба Ғарб ман нафрат надорам, фақат ҳисси хеле калони таҳқиромезӣ дорам. Ман як чизро медонам: мисли мо чунин одамоне вучуд ҳастанд, мо мемирем, зеро пурра ба худпарастӣ, мазохизм ва марг дар афтидаем. Мо тартибӣ зиндагиро сохтем, ки дар он зистан номумкин аст; ва боз ҳам бадтар он аст, ки мо то ҳол онро ба дигарон паҳн мекунем».

Анна Басанова

Китоб меарзад, ки онро бихонед.

Китобхонаи МФ «Бохтар» душанбе-шанбе аз соати 9:00 то соати 18:00